

ВПЛИВ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ НА ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ УКРАЇНИ

На основі вітчизняних наукових розвідок розкрито суть інформаційного суверенітету, окреслено його домінантне місце серед інших видів державного суверенітету. Подано поняття гібридної війни, виділено її основні риси, які мобілізують функції інформаційного суверенітету, в тому числі у безпековому вимірі. Доведено, що роль інформаційного суверенітету з початком повномасштабного вторгнення росії в Україну в 2022 р. збільшується, оскільки інформаційне середовище перетворюється на місце гібридного протистояння, не обмежується географічними координатами країн-учасниць, а методи противника в даному напрямку видозмінюються та активізуються.

Ключові слова: інформаційний суверенітет, гібридна війна, збройний конфлікт, інформаційне поле, інформаційна безпека.

Vorotynskyy Vadym. The impact of hybrid warfare on the formation of state information sovereignty of Ukraine

The article discusses the importance of information sovereignty based on scientific research and highlights its significant role among other types of state sovereignty. It introduces the concept of hybrid warfare and emphasizes its key characteristics that activate the functions of information sovereignty, especially in terms of security. The article proves that the role of information sovereignty becomes more crucial with the onset of a full-scale invasion in 2022, as the information environment becomes a battleground for hybrid confrontation, expanding beyond the geographical boundaries of participating countries, while the adversary's methods in this realm are altered and intensified.

Key words: information sovereignty, hybrid warfare, armed conflict, information field, information security.

Проблема збереження та захисту державного суверенітету є предметом вітчизняного наукового інтересу з часу здобуття Україною незалежності. Посідаючи ключове місце в ієрархії політи-

ко-правових цінностей кожної держави, суверенітет не є статичним і змінюється разом із самою державою. Його якісне смислове наповнення видозмінюється постійно, відповідаючи сучасним викликам, загрозам та тенденціям. Якірні зовнішньо- та внутрішньополітичні події впливають на суть поняття, його об'єктно-суб'єктні характеристики, трансформують основні моделі побудови, забезпечення та захисту. Процес зміни, як правило, відбувається плавно і відповідає загальносвітовим тенденціям, однак деякі фактори впливають на переосмислення суті державного суверенітету кардинально. Гібридна війна Росії проти України відрізняється від війни класичного формату і демонструє нові якості ведення військових дій за рахунок залучення як традиційних засобів, так і немілітарних. Як результат, боротьба розгортається не тільки на полі бою з фактичним застосуванням зброї, а й значною мірою охоплює інформаційне середовище, виходячи за географічні кордони країн-учасниць, залучаючи до конфлікту нові цільові аудиторії та впливаючи на них. У цьому випадку побудова нової моделі інформаційного суверенітету України є одним з критичних питань, оскільки нині від його стійкості залежить існування державного суверенітету України загалом.

Поняття «інформаційний суверенітет» не є новим у вітчизняній науці та становить інтерес для представників різних дисциплін, що ускладнює пошук єдиної дефініції та визначення суті поняття. При цьому гібридна війна, в активній стадії якої перебуває Україна, окреслює нові комбіновані виклики для держави, і розуміння суті інформаційного суверенітету під час військового конфлікту нового типу, а також факторів його трансформації може відкрити нові можливості для створення стійкої до зовнішніх факторів впливу моделі суверенітету державного. Це обумовлює **мету даної статті**.

Питання забезпечення інформаційного суверенітету як засади інформаційної безпеки держави розглядали О. Баранов, І. Боднар, Р. Бондаренко, О. Головка, О. Довгань, Л. Дорош, А. Діміч, Л. Єршоміна, У. Ільницька, І. Котерлін, В. Михальчук, К. Молодецька, Ю. Нестеряк, О. Панфілов, І. Парфенюк, О. Радутний, О. Солодка, І. Сопілко, В. Торяник, О. Турчак та інші. Суті інформаційних воєн, які є складовою гібридної війни чи війни сірої зони, приділяли увагу Т. Андрієвський, В. Горовій, П. Каллен Е. Райхборн-К'єнне-руд, А. Яфонкін, В. Шевчук та ін. Механізми забезпечення інформа-

ційного суверенітету держави в умовах гібридної війни розглядали О. Барна, Д. Белих, В. Богданович, Б. Ворович, С. Запорожець, У. Ільницька, К. Ісмаїлов, Б. Калініченко, О. Кріслата, О. Левантовіс, Я. Михальський, Є. Марко, П. Парфенюк, Ю. Радковець, О. Фісун, В. Шемчук та ін. У розрізі трансформаційних процесів інформаційного суверенітету привертають увагу ґрунтовні дослідження суверенітету держави під впливом глобалізації таких науковців, як І. Кресіна, Ю. Мірошніченко, М. Оніщенко та ін.

Проте комплекс факторів, які трансформують поняття «інформаційний суверенітет» тут і зараз (швидкість інформаційно-технічного прогресу, гібридна війна, модернізація деструктивних факторів та їх комбінацій, еміграція, інформаційна вразливість внутрішніх аудиторій тощо), вивчення наявних закономірностей дасть можливість запропонувати механізми забезпечення інформаційного суверенітету у проактивній моделі.

Базовий термін «суверенітет» походить від латинського «*superamus*» і похідного французького терміна «*superieur*», що означає статус того, хто має владу над територією та її мешканцями. У традиційному розумінні це політико-правовий феномен, який сформувався в процесі історичного розвитку держави і суспільства та на різних етапах під впливом зовнішніх і внутрішньодержавних факторів набуває певних особливостей — щодо змісту, форм і сфер прояву, суб'єктів його реалізації та акторів. Загалом суверенітету властива змістовна трансформація: на кожному історичному етапі розвитку відбувається виділення домінант та ключових питань його змісту. Слід зазначити, що вчення про суверенітет сформувалося значно пізніше, ніж виник сам його феномен. У науковій літературі склалася точка зору, що принцип суверенітету супроводжує будь-яку державу як її обов'язковий атрибут на всіх етапах історичного розвитку.

За твердженням Ю. Римаренка, який визначав суверенітет як «верховенство народу, нації, держави у внутрішній та зовнішній політиці, що забезпечує незалежність та самостійність розвитку суспільства», існує три види суверенітету: державний, національний та народний, при цьому в кожного типу виділяються власні суб'єкти (державна, нація, народ відповідно). «Усі ці суверенітети органічно пов'язані, тісно переплетені. У мононаціональній дер-

жаві національний, народний та державний суверенітети збігаються, знімаючи основні суперечності та проблеми» [12, с. 990-991].

У свою чергу, О. Солодка виділяє два інші види суверенітету за зонами відповідальності: внутрішній та зовнішній. Дослідниця вказує: «Державний суверенітет – це властивість державної влади, що полягає у її верховенстві, самостійності, повноті та неподільності на своїй території (внутрішній суверенітет) та рівноправності та незалежності у відносинах з іншими державами (зовнішній суверенітет)» [13, с. 81].

О. Довгань виділяє юридичний, ідеологічний, економічний, військовий, дипломатичний вид державного суверенітету. Дослідник пов'язує інформаційну систему забезпечення кібербезпеки та інформаційний суверенітет держави з формуванням та реалізацією державної інформаційної політики, метою якої є забезпечення інформаційної безпеки в національному та глобальному інформаційному просторах [4, с. 111]. Цю думку розвиває В. Тернавська, яка стверджує, що інформаційний суверенітет не є самостійною категорією конституційного права, цей термін характеризує специфіку суверенних правомочностей держави у глобальному інформаційному просторі щодо самостійного формування національної інформаційної політики та забезпечення національної безпеки [14, с. 86-87].

На думку вчених, інформаційний суверенітет є окремим видом державного суверенітету, при тому, що ознаки державного та інформаційного суверенітетів не завжди збігаються або є порівнянними. За твердженням О. Радутного, «інформаційний суверенітет існує та є складовою частиною загального суверенітету держави» [11, с. 35].

Згідно з твердженням О. Солодки інформаційний суверенітет держави, хоча і може розглядатися як видовий щодо суверенітету держави, відрізняється від останнього юрисдикційними межами, колом уповноважених суб'єктів та ступенем участі недержавних структур у забезпеченні, власними моделями та комбінаціями методів правового регулювання, рівнем міжнародної тощо [13, с. 81].

Ця теза знаходить підтримку та розвиток в інших дослідників. Наприклад, А. Діміч та Л. Єрьоміна, хоч і підтримують думку, що інформаційний суверенітет є окремим видом державного, стверджують, що два види суверенітету оперують в одному правовому

полі: «Інформаційний суверенітет має свої особливості, але державний суверенітет ширший [2, с. 15].

У національному законодавстві поняття інформаційного суверенітету закріплено у Законі України «Про Національну програму інформатизації» від 1998 р. як «здатність держави контролювати та регулювати потоки інформації з-за меж держави з метою дотримання законів України, прав і свобод громадян, гарантування національної безпеки держави» [10], Законі України «Про Національну програму інформатизації», указах Президента України «Про рішення Ради національної безпеки та оборони України від 15 жовтня 2021 року «Про Стратегію інформаційної безпеки» від 28.12.2021 № 685/2021, «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України» від 25.02.2017 № 47/2017.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про Національну програму інформатизації» інформаційний суверенітет – це здатність держави контролювати та регулювати потоки інформації за межами держави з метою дотримання законів України, прав і свобод громадян, гарантування національної безпеки держави.

Власне визначення інформаційного суверенітету, з погляду політичної науки, дає О. Ярема. За її твердженням, інформаційний суверенітет – це здатність і намір суб'єкта політики виробляти, розподіляти та споживати інформацію залежно від власних інтересів та використовувати інформацію як ресурс політичного впливу в тих масштабах та обсягах, які відповідають за поточний та довгостроковий політичний інтерес [16, с. 191].

О. Солодка пропонує таку дефініцію: «Інформаційний суверенітет – це властивість державної влади, що полягає у її верховенстві, самостійності, повноті та неподільності в інформаційному просторі України та рівноправності та незалежності у відносинах з іншими державами у глобальному інформаційному просторі» [13, с. 83].

О. Олійник, О. Соснін та Л. Шиманський дають ширше визначення інформаційного суверенітету та окреслюють його як «виключне право відповідно до Конституції, законодавства України та норм міжнародного права самостійно і незалежно з додержанням балансу інтересів особи, суспільства і держави визначати й здійснювати внутрішні та геополітичні національні інтереси в інформаційній

сфері, державну внутрішню і зовнішню інформаційну політику, розпоряджатися власними інформаційними ресурсами, формувати інфраструктуру національного інформаційного простору, створювати умови для його інтегрування у світовий інформаційний простір та гарантувати інформаційну безпеку держави [9].

Декларація про державний суверенітет України визначає його як «верховенство, самостійність, повнота і неподільність влади Української держави в межах її території, що є незалежним і рівноправним суб'єктом міжнародних відносин» [3]. Водночас «територія» як поняття з часу підписання документа було видозмінено під впливом глобальних тенденцій. І якщо на початку 1990-х ми могли говорити про реалізацію державного суверенітету лише в рамках географічної території країни, то у ХХІ ст. внаслідок стрімкого розвитку нових технологій, а також переходу суспільства до абсолютно нового ступеня розвитку – інформаційного суспільства – виникла потреба у науковому, а потім і практичному усвідомленні суверенних кордонів держав у світовому інформаційному просторі.

І хоча частина сучасних дослідників осмислює інформаційний суверенітет у рамках просторово-територіальних рамок державного університету в класичному розумінні, проте більшість науковців роблять спробу перегляду підходів та понять. Так, представник першої групи О. Ярема стверджує: «Державний суверенітет в інформаційному просторі слід розглядати як юридичну властивість держави як суб'єкта інформаційно-правових відносин, що здійснює правове регулювання у межах власної території та бере участь відповідно у міжнародно-правовому регулюванні». [16, с. 191]. Представники другої групи дослідників розширюють поняття.

Наприклад, за словами О. Солодки, сучасні процеси інформатизації, потужні інформаційні обміни в рамках глобального інформаційного простору значною мірою розмивають територіально-географічні особливості суверенітету як такого, а під впливом тенденцій розвитку інформаційного суспільства акценти державного суверенітету дещо змінюються, і на перший план виходить його інформаційна складова, інформаційний суверенітет держави [13, с. 81].

Я. Михальський та А. Пишна також звертають увагу на територіальність як ключову ознаку у визначенні державного суверенітету, при цьому дослідники наголошують: «Сучасні технології роз-

повсюдження інформації, потужні інформаційні обміни в рамках уже сформованого глобального інформаційного простору сьогодні значною мірою нівелюють територіально-географічні особливості такого суверенітету [17]. Тому переосмислення нової (реально-віртуальної) моделі інформаційного простору дає змогу сформувати актуальний набір підходів та інструментів для забезпечення державного суверенітету в сучасних реаліях.

Як бачимо, більшість українських дослідників під поняттям інформаційного суверенітету об'єднують також інформаційно-технологічний (цифровий) суверенітет, який у зарубіжних наукових колах прийнято виділяти в окремий вид державного суверенітету, підвид – інформаційного, оскільки він концентрується здебільшого на технічних засобах захисту суверенності держави. На підтвердження цієї тези наведемо твердження С. Куцепал про те, що «можна виділити основні компоненти інформаційного суверенітету, якими є інформація, інформаційний простір, що включає інформаційну інфраструктуру та інформаційні технології». [8, с. 86]. А Діміч та Л. Єрьоміна роблять спробу дати характеристику інформаційно-технологічному суверенітету, визначаючи його як «здатність держави організовувати, контролювати та регулювати потоки інформації за допомогою вітчизняних інноваційних технологій (реєстри даних і власні інформаційні ресурси) через межі і всередині держави, формувати інфраструктуру українського інформаційного простору з метою дотримання конституційних прав і свобод людини та громадянина України, а також реалізувати право на правдиву інформацію (першоджерело) за допомогою взаємодії зі світовим інформаційним простором для гарантування національної безпеки держави» [2, с. 17-18].

Увага до питань інформаційної безпеки та забезпечення державного суверенітету – загальна світова тенденція, спричинена, за словами Я. Чмира, формуванням єдиного світового глобального інформаційного простору, який «містить у собі значний потенціал не тільки використання, але й зловживання інформацією, перетворення її на інструмент маніпуляції або відверто злочинних дій» [15, с. 51]. Очевидно, що сучасний науково-технічний прогрес не забезпечує захист суверенних масивів інформації, а також цілісність інформаційно-технічної інфраструктури від зовнішніх впливів навіть за умови високого економічного, соціального та техні-

ко-технологічного розвитку держави. Більше того, з розвитком глобального інформаційного простору, процесів інформатизації у всьому світі суверенні масиви інформації ставатимуть дедалі вразливішими до зовнішніх впливів, традиційні уявлення про забезпечення інформаційного суверенітету ставатимуть все менш ефективними в їхній практичній реалізації. [4, с. 105].

Ще до початку гібридного конфлікту дослідники в Україні висловлювали думку, що Україна має недостатній потенціал щодо протидії загрозам її інформаційній безпеці, зміцненню національної безпеки, оскільки відсутня цілісність системи правового регулювання суспільних відносин у галузі протидії загрозам національним інтересам України в інформаційній сфері [18, с. 5]. А до основних загроз національній безпеці України в інформаційній сфері відносили: прояви обмеження свободи слова та доступу до інформації; викривлення, спотворення, блокування, замовчування, упереджене та тенденційне висвітлення інформації; несанкціоноване її поширення; відкрита дезінформація; інформаційна експансія з боку інших держав та руйнівне інформаційне вторгнення у національний інформаційний простір; виникнення та функціонування в національному інформаційному просторі держави невідконтрольних інформаційних потоків; поширення засобами масової інформації культу насильства, жорстокості; повільність входження України у світовий інформаційний простір; невиваженість державної інформаційної політики та відсутність необхідної інфраструктури в інформаційній сфері; розміщення дезінформації в Інтернеті [6, с. 30]. Стрімкий розвиток інформаційних технологій та вдосконалення деструктивних способів впливу на інформаційний суверенітет, особливо в умовах ведення активних військових дій, формують нові виклики для держави у розрізі збереження власної суверенності.

Одне із складних питань у визначенні загроз інформаційному суверенітету України під час гібридної війни полягає в тому, що сам феномен «гібридна війна» не є усталеним і зазнає наукового переосмислення в режимі реального часу. Одне з найповніших визначень належить українському досліднику Т. Андрієвському: «Гібридна війна» – це збройний конфлікт між державами, або між державою та недержавним утворенням, у якому один суб'єкт здійснює щодо іншого суб'єкта пряму агресію з прихованим застосу-

ванням своїх збройних сил або опосередковано через інші суб'єкти, організації, утворені з комплексним застосуванням політичних, економічних, інформаційних та інших невійськових заходів, реалізованих з опорою на військову силу, а також терористичні, диверсійні, підривні та кримінальні технології, що в комплексі застосовуються з метою позбавлення протидіючої сторони фактичного суверенітету як для захоплення території, так і без захоплення всієї території держави, але з утворенням штучних центрів впливу на внутрішню та зовнішню політику жертви» [1].

Доповнюють визначення П. Каллен та Е. Райхборн-К'єннеруд: «Гібридна війна, що проводиться державними чи недержавними суб'єктами, зазвичай розробляється таким чином, щоб залишатися нижчою за очевидні пороги виявлення та реагування, і часто залежить від швидкості, обсягу та поширеного поширення цифрових технологій, що характеризують нинішню інформаційну епоху» [19, с. 10]. При цьому стає очевидним, що в умовах повномасштабної гібридної війни питання захисту інформаційного суверенітету України не просто актуалізується [8, с. 10], а стає одним із головних державних пріоритетів. Цю думку поділяють К. Ісмаїлов та Д. Бєлих, які стверджують, що в умовах повномасштабної інформаційної війни застосування російською федерацією технологій гібридної війни проти України перетворило інформаційну сферу на ключову арену протидіювання. Країна-агресор використовує проти України новітні інформаційні технології впливу на свідомість громадян, спрямовані на розпалювання національної та релігійної ворожнечі, пропаганду агресивної війни, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом або порушення суверенітету та територіальної цілісності України [5, С. 206].

Зіткнувшись з реальністю гібридної війни, Україна отримала виклики, досвіду подолання яких раніше не мала, тому шлях трансформації держави може стати прикладом впровадження необхідних змін для збереження суверенітету в разі виникнення гібридних загроз для урядів інших країн. Характер військової агресії нового типу передбачає широке використання немілітарних способів ведення війни, розширює поле протидіювання, поширюється на всі сфери життєдіяльності держави. Інформаційне поле стає настільки ж важливим, як і реальне збройне – протистояння по лінії бойового зіткнення. Військова загроза мобілізує захисні функції інформа-

ційного суверенітету, однак його стійкість залежить від побудови збалансованої та гнучкої моделі, в основі якої не може бути реакційність як домінантна характеристика. Я. Михальський наголошував, що не можна будувати інформаційну політику на протидії кому-небудь чи чому-небудь. Це реакційний підхід, така позиція упосліджена, безперспективна і провальна. Доктрина інформаційної безпеки повинна формулювати виклики набагато більш далекоглядні та масштабні за суттю [17, с. 41].

Сама суть гібридної війни показує, що найбільш стійким до факторів деструктивного впливу (в тому числі гібридних) виявляється модель інформаційного суверенітету: а) яка працює на основі прогнозування, аналізу світових тенденцій і форматів їх адаптації на регіональному рівні; б) яка реалізується на національному (внутрішньому) і загальному (зовнішньому) рівнях одночасно; в) здатна адаптуватися до швидких змін інформаційного середовища, характеристик об'єктів/суб'єктів, складу акторів, мутації методів впливу та інших ключових факторів. Збалансована прогностична модель інформаційного суверенітету дозволяє державі стійко реагувати на виклики, заздалегідь активувати безпекові механізми, формувати власну політичну та соціальну політику та керувати нею у рамках воєнного стану.

Зважаючи на те, що український інформаційний суверенітет до подій 2014 року мав ознаки переважно реакційної моделі, після початку гібридної війни найбільшими викликами для нього стали:

- втрата єдиного територіального та інформаційного контуру. Перший стосується зміни географічних кордонів держави через окупацію частини території; другий говорить про втрату внутрішньої аудиторії з причин окупації, міграції та еміграції. Різні групи населення вимагають різних підходів, особливо в умовах окупації, де спостерігається обмеження державного (проукраїнського) мовлення та примусове залучення населення в нове (проросійське, контр-українське) інформаційне поле;

- розвиток нових медіа, месенджерів, а також недосконалість державного регламентуючого механізму і, як наслідок, проникнення нехарактерних наративів у національне інформаційне середовище;

- обмежений арсенал інструментів для протистояння інформаційно-психологічним операціям противника та здійснення контрпропаганди на внутрішньому та зовнішньому рівнях;
- недостатня обізнаність населення щодо сучасних методів інформаційно-психологічного впливу та маніпуляцій і протидії ним;
- інформаційна вразливість внутрішньої аудиторії за рахунок підвищення емоційного сприйняття подій, викликаного воєнними діями в країні;
- необхідність активного донесення смислів світовій спільноті і, як наслідок, залежність від щільності інформаційного поля інших держав, від внутрішньодержавних процесів і настроїв;
- низький рівень цифрової безпеки громадян, юридичних осіб, державних інститутів;
- необхідність формування єдиного безальтернативного загальнодержавного інформаційного поля;
- складність взаємодії з українськими біженцями, що знаходяться за межами України через акліматичні ініціативи урядів країн-хостерів з інтеграції у місцеве економічне, соціальне, культурне, а також інформаційне середовище.

Перелік основних факторів, які впливають на пошук формули інформаційного суверенітету під час гібридної війни, буде змінюватися разом із перебігом протистояння, а також з урахуванням світових тенденцій.

Отже, інформаційний суверенітет є видом державного суверенітету та розширює своє значення при переході держави до моделі інформаційного суспільства. Поняття території країни змінюється та вимагає нового осмислення, оскільки суверенітет починає поширюватися за межі суверенних територій та реалізовуватись як у внутрішньому, так і у зовнішньому інформаційному середовищі. Гібридна війна формує додаткові фактори, які впливають на всі сфери життя держави та актуалізують питання збереження інформаційного суверенітету під впливом деструктивних факторів, спричинених воєнним конфліктом нового типу. Аналіз українського досвіду трансформації може мати як безпосереднє значення для формування безпечного суверенного майбутнього України, так і бути прикладом щодо побудови інформаційного суверенітету для урядів інших держав. Сучасні події обумовлюють необхід-

ність відмови від реакційної моделі на користь збалансованої прогностичної як найбільш стійкої з точки зору протидії зовнішнім деструктивним факторам.

1. Андрієвський Т.Г. Гібридна війна у політичному процесі: особливості проявів та засоби протидії: дис... докт. філос. / Харків. нац. пед. ун-т. Харків, 2021. 259 с.
2. Діміч А., Єрємін Л. Сучасні наукові підходи до визначення поняття «інформаційний суверенітет України». *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2022. № 1-3 (34-36). С. 13-19.
3. Декларація про державний суверенітет України від 16.07.90 р. № 55-XII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1990. № 31. Ст. 429.
4. Довгань О. Д. Національний інформаційний суверенітет – об'єкт інформаційної безпеки. *Інформація і право*. 2014. № 3 (12). С. 102–112.
5. Ісмаїлов К. Ю., Бєлих Д. В. Інформаційний суверенітет і доктрина інформаційної безпеки України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 1. С. 206–209.
6. Ільницька У. Інформаційна безпека України: сучасні виклики, загрози та механізми протидії негативним інформаційно-психологічним впливам. *Humanitarian vision*. 2016. № 2 (1). С. 27–32.
7. Калюжний Р.А., Баєв О.О. Нормативно-правове забезпечення інформаційної безпеки України. *Правова інформатика*. № 4/ (24). 2009. С. 5-12.
8. Куцєпал С. В. Інформаційний суверенітет та інформаційна безпека України: виклики та реалії війни. *Полтавський правовий часопис*. 2023. №. 1. С. 78-88.
9. Олійник О. В., Соснін О. В., Шиманський Л. Є. Політико-правові аспекти формування інформаційного суспільства суверенної і незалежної держави. URL: http://www.niss.gov.ua/book/Sosnin_2.htm
10. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 04.02.98 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 27-28. Ст.181.
11. Радутний О. Е. Ілюзія та реальність інформаційного суверенітету. *Інформація і право*. 2020. №. 4 (35). С. 22-38.
12. Римаренко Ю.І. Суверенітет. *Міжнародна поліцейська енциклопедія: у 10 т.* / відп. ред. Ю.І. Римаренко, Я.Ю. Кондратьєв, В.Я. Тацій, Ю.С. Шемшученко. Київ: Концерн “Видавничий Дім “Ін Юре”, 2003. С. 990-991.
13. Солодка О.М. Забезпечення інформаційного суверенітету держави: правовий дискурс. *Інформація і право*. 2020. №1(32). С. 80-87.
14. Тернавська В. М. Концепція державного суверенітету в аспекті глобального інформаційного простору. *Інформація і право*. 2021. № 4 (39). С. 80-89.
15. Чмир Я. І. Глобальний інформаційний простір як чинник актуалізації інформаційної безпеки держави. *Наукові перспективи (Naukovi perspektivi)*. 2020. №. 3 (3). С. 51-59.
16. Ярема О. Г. Зміст інформаційного суверенітету у контексті державного суверенітету. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. №. 3. С. 191-194.
17. Cullen P., Reichborn-Kjennerud E. Understanding Hybrid Warfare, Multinational Capability Development Campaign (MCDC). 2017. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/647776/dar_mcdc_hybrid_warfare.pdf.

References

1. Andriievskyy T.H. Hibrydna viyna u politychnomu protsesi: osoblyvosti proiaviv ta zasoby protydyi: dys ... dokt. filos. / Kharkiv. nats. ped. un-t. Kharkiv, 2021. 259 s. 2. Dimich A., Yeromina L. Suchasni naukovy pidkhody do vyznachennia poniattia «informatsiinyi suverenitet Ukrainy». *Informatsiina bezpeka liudyny, suspilstva, derzhavy*. 2022. №. 1-3 (34-36). S. 13-19.
3. Deklaratsiia pro derzhavnyy suverenitet Ukrainy vid 16.07.90 r. № 55-KhII. 1990. № 31. S. 429. 4. Dovhan O. D. Natsionalnyy informatsiynyy suverenitet – obiekt informatsiynoi bezpeky. *Informatsiia i pravo*. 2014. № 3 (12). S. 102–112. 5. Ismaylov K. Yu., Bielykh D. V. Informatsiynyy suverenitet i doktryna informatsiynoi bezpeky Ukrainy. *Porivnialno- analitychne pravo*. 2019. № 1. S. 206–209. 6. Ilnytska U. Informatsiyna bezpeka Ukrainy: suchasni vyklyky, zahrozy ta mekhanizmy protydyi nehatyvnym informatsiyno-psykholohichnym vplyvam. *Humanitarian vision*. 2016. No 2 (1). S. 27–32. 7. Kaliuzhnyi R.A., Baiev O.O. Normatyvno-pravove zabezpechennia informatsiynoi bezpeky Ukrainy. *Pravova informatyka*. 2009. № 4 (24). S. 5-12. 8. Kutsepai S. V. Informatsiinyi suverenitet ta informatsiina bezpeka Ukrainy: vyklyky ta realii viiny. *Poltavskiy pravoviy chasopys*. 2023. №. 1. S. 78-88. 9. Oliynyk O. V., Sosnin O. V., Shymanskyi L. Ye. Polityko-pravovi aspekty formuvannia informatsiynoho suspilstva suverennoi i nezaleznoi derzhavy. URL: http://www.niss.gov.ua/book/Sosnin_2.htm 10. Pro Natsionalnu prohramu informatyzatsii: Zakon Ukrainy vid 04.02.98 r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1998. № 27-28. S.181. 11. Radutnyi O. E. Iliuziia ta realnist informatsiinoho suverenitetu. *Informatsiia i pravo*. 2020. №. 4 (35). S. 22-38.
12. Rymarenko Yu.I. Suverenitet. *Mizhnarodna politseyska entsyklopediia: u 10 t.* / vidp. red. Yu.I. Rymarenko, Ya.Iu. Kondratiev, V.Ia. Tatsiy, Yu. S. Shemshuchenko. Kyiv: Kontsern “Vydavnychy Dim “In Yure”, 2003. S. 990-991. 13. Solodka O.M. Zabezpechennia informatsiynoho suverenitetu derzhavy: pravovyy diskurs. *Informatsiia i pravo*. 2020. No 1 (32). S. 80-87.
14. Ternavska V. M. Kontsepsiia derzhavnoho suverenitetu v aspekti hlobalnoho informatsiynoho prostoru. *Informatsiia i pravo*. 2021. No 4 (39). S. 80-89.
15. Chmyr Ya. I. Hlobalnyi informatsiinyi prostir yak chynnyk aktualizatsii informatsiynoi bezpeky derzhavy. *Naukovi perspektivy (Naukovi perspektivi)*. 2020. №. 3 (3). S. 51-59. 16. Yarema O. H. Zmist informatsiinoho suverenitetu u konteksti derzhavnoho suverenitetu. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. 2022. №. 3. S. 191-194. 17. Cullen P., Reichborn-Kjennerud E. Understanding Hybrid Warfare, Multinational Capability Development Campaign (MCDC). 2017. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/647776/dar_mcdc_hybrid_warfare.pdf.

Vorotynskyy Vadym. The impact of hybrid warfare on the formation of state information sovereignty of Ukraine

The article discusses the importance of information sovereignty based on scientific research and highlights its significant role among other types of state sovereignty. It introduces the concept of hybrid warfare and emphasizes its key characteristics that activate the functions of information sovereignty, especially in terms of security. The article proves that the role of information sovereignty becomes more crucial with the onset of a full-scale invasion in 2022, as the information environment becomes a battleground for hybrid confrontation, expanding beyond the geographical boundaries of participating countries, while the adversary's methods in this realm are altered and intensified.

Key words: information sovereignty, hybrid warfare, armed conflict, information field, information security.